

Utlåtande 2013:182 RIV (Dnr 322-155/2013)

Åtgärdsplan för att stärka lärarnas arbetssituation i staden

Motion (2013:3) av Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le Douaron (båda MP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2013:3) av Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le Douaron (båda MP) om ”Åtgärdsplan för att stärka lärarnas arbetssituation i staden” anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le Douaron (båda MP) framför i motion (2013:3) att arbetsmiljön och arbetssituationen för lärare i Stockholms stad inte ger det utrymme och stöd som krävs för att lärarna ska kunna stimulera eleverna att nå uppsatta kunskapsmål.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Lärarnas Riksförbund Stockholm, Lärarförbundet i Stockholm och Sveriges Skolledarförbund Stockholm.

Lärarnas Riksförbund Stockholm och Lärarförbundet i Stockholm har valt att inte besvara remissen.

Stadsledningskontoret bedömer att de sammantagna insatserna som redan görs och planeras för att minska lärares arbetsbelastning har goda möjligheter att finna lösningar på de synpunkter och brister som finns.

Utbildningsnämnden anser, utifrån det arbete som redan pågår, att det inte finns behov av ytterligare en plan enligt förslaget i motionen.

Sveriges Skolledarförbund Stockholm anser att frågan som motionärerna väcker är mycket angelägen.

Mina synpunkter

Lärarna är skolans viktigaste resurs. Därför måste de ges både möjligheten och tiden att koncentrera sig på sin viktigaste uppgift – att undervisa.

De senaste årens viktiga reformer med fokus på kunskap och uppföljning har inneburit att lärarna fått nya arbetsuppgifter, utan att tidigare arbetsuppgifter minskats i tillräcklig utsträckning. Detta har lett till att lärarna har fått en ökad arbetsbörda. Vi tar frågan om lärarnas arbetsmiljö på största allvar. Regeringens förslag om minskade dokumentationskrav när det gäller lärares arbete med individuell utvecklingsplan (IUP) och skriftliga omdömen är därför välkomna. Även om dokumentation är viktigt så är det den undervisning, uppföljning och stöd som eleven får som är allra viktigaste.

I Stockholm vill vi ta ytterligare steg. Här har utbildningsförvaltningen fått i uppdrag att se över vilka ytterligare arbetsuppgifter som kan lyftas bort från lärarna. Förvaltningen har, efter samverkan med de fackliga organisationerna i en partssammansatt grupp, föreslagit en rad åtgärder för att minska arbetsbördan för lärarna i Stockholm. Till exempel så avskaffas kraven på att lärarna ska använda sig av de särskilda stockholmsprov som idag används i matematik i grundskolan. Om proven ändå används så ska andra diagnostiska prov tas bort. En annan betungande arbetsuppgift för många lärare är inmatningen av olika typer av uppgifter i stadens datasystem. Därför uppmanas rektorerna att se över möjligheten att låta annan, administrativ personal sköta de uppgifterna. Till detta kommer riktlinjer för hur samtliga skolor ska arbeta med arbetstid och arbetsmängd. Riktlinjerna bygger bland annat på skollagen, Sverige kommuner och landsting (SKL):s rekommendationer samt på de fackliga organisationernas beskrivningar av vad som bör ingå i arbetstiden. I riktlinjerna framgår också mycket tydligt att arbetsuppgifterna ska rymmas inom årsarbetstiden. Riktlinjerna kompletteras också med en checklista som varje lärare kan använda i sina samtal med rektor om just mängden arbetsuppgifter.

En IT-upphandling pågår i syfte att skapa en gemensam lösning för administrativ hantering av barn och elever i stadens förskolor, grundskolor, gymnasieskolor och vuxenutbildning. Den nya skolplattformen kommer att innebära att administrationen kan göras effektivare, vilket innebär att arbetet med den administration som behöver göras underlättas.

Arbetet i den partssammansatta gruppen fortsätter naturligtvis för att identifiera fler behov och åtgärder. Tillsammans med de fackliga organisationerna ska vi göra vårt yttersta för att minska lärarnas arbetsbörda. Detta är bara början på ett långsiktigt och viktigt arbete.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2013:3) av Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le Douaron (båda MP) om ”Åtgärdsplan för att stärka lärarnas arbetssituation i staden”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Karin Wanngård (S) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att utöver detta anföras

Stockholms lärare behöver bättre förutsättningar att klara sina viktiga uppdrag. Motionen har sitt ursprung i att allt fler lärare vittnar om en orimlig arbetsbelastning som ökat under senare år. Sedan motionens tillblivelse har situationen utvecklats något. Lärarnas riksförbund anmälde Stockholms stad till arbetsmiljöverket som gav lärarna rätt. Den åtgärdsplan som Stockholms stad sedan presenterat har inte bedömts tillräcklig, och arbetet med att vidare minska lärarnas administrativa arbetsbelastning måste fortgå och bli mer heltäckande. Lärarförbundet Stockholm har i februari tagit fram ett förslag på handlingsplan till utbildningsförvaltningen. Vi utgår från att dessa förslag beaktas och att de åtgärder som nu görs sker i samråd med de fackliga organisationerna.

Socialdemokraterna föreslår i vår budget för Stockholm 2014 bland annat att det på vissa skolor påbörjas ett pilotprojekt med lärarassistenter, för att minska lärarnas administration. Det bör snarast implementeras.

Motionen pekar på vikten av att arbetet följs upp och revideras efter behov samt redovisas för kommunfullmäktige på regelbunden basis. Lärarnas arbetssituation i staden är en alldeles för viktig fråga för att inte följas upp också på politisk nivå.

Därför kan inte motionen endast anses besvarad med hänvisning till de processer som startats. Motionen behöver bifallas.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att anföra följande

Stockholms lärare behöver bättre förutsättningar att klara sina viktiga uppdrag. Motionen har sitt ursprung i att allt fler lärare vittnat om en orimlig arbetsbelastning som ökat under senare år. Det är en utveckling som måste brytas och som kräver politisk handling. Därför är det bra att staden nu genomför ett arbete med att kartlägga och förtydliga lärares uppdrag och att förbättra lärarnas arbetsmiljö.

Motionen pekar på vikten av att arbetet följs upp och revideras efter behov samt redovisas för kommunfullmäktige på regelbunden basis. Lärarnas arbetssituation i staden är en alldeles för viktig fråga för att inte följas upp också på politisk nivå. Därför kan inte motionen endast anses besvarad med hänvisning till de processer som startats. Motionen behöver bifallas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2013:3) av Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le Douaron (båda MP) om ”Åtgärdsplan för att stärka lärarnas arbetssituation i staden” anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den 4 december 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Lotta Edholm

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Roger Mogert, Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2013:3) av Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le Douaron (båda MP) om "Åtgärdsplan för att stärka lärarnas arbetssituation i staden" bifalles.
2. Dessutom vill jag säga följande

Kvaliteten på lärarnas undervisning är det som till största delen avgör hur bra det går för eleverna. Ingen yrkesgrupp i skolan är därför så central som lärarkåren. Läraryrkets status måste därför höjas. Förutom högre löner, ökad fortbildning och bättre introduktion för nya lärare måste lärarnas arbetsbelastning minska. Vi stödjer därför motionen som syftar till att öka lärarnas handlingsutrymme och möjligheter att göra ett gott arbete för eleverna.

Staden har sent omsider och efter anmälan till arbetsmiljöverket startat ett arbete för att minska arbetsbördan, vilket är välkommet. Frågan är dock så viktig att åtgärdsplanerna som tas fram i den partssammansatta gruppen måste redovisas för kommunfullmäktige som motionärerna föreslår. Vänsterpartiets politik i staden och nationellt ger möjligheter att öka läraryrkets attraktivitet genom att anställa flera lärare och därmed minska arbetsbelastningen.

ÄRENDET

Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le Douaron (båda MP) framför i motion (2013:3) att arbetsmiljön och arbetssituationen för lärare i Stockholms stad inte ger det utrymme och stöd som krävs för att lärarna ska kunna stimulera eleverna att nå uppsatta kunskapsmål.

Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le Douaron framför att staden bör ta fram en åtgärdsplan med syftet att frigöra tid så att lärarna i större utsträckning både ska orka och hinna ägna sig åt sina kärnuppgifter, inklusive utveckling av sitt arbete.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Lärarnas Riksförbund Stockholm, Lärarförbundet Stockholm och Sveriges Skolledarförbund Stockholm.

Lärarnas Riksförbund Stockholm och Lärarförbundet i Stockholm har valt att inte besvara remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 april 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser det som angeläget att arbetsbelastningen för stadens medarbetare, generellt, ligger på en rimlig nivå. Självklart måste arbetstoppar få förekomma i olika sammanhang och för olika grupper men en ständigt för hög belastning är av ondo såväl för individen som för verksamhetens resultat och kvalitet.

Lärarnas arbetsbelastning är sedan en tid tillbaka föremål för diskussioner och utredningar såväl inom utbildningsnämnden, som inom stadsledningskontoret. Även på regeringsnivå har lagts förslag om åtgärder för att minska den administrativa belastningen på lärarna. Inom utbildningsnämnden intensifieras nu arbetet ytterligare.

De förelägganden som Arbetsmiljöverket under senkvintern lagt till flera kommuner i landet, däribland Stockholms stad, har också betonat och lyft synpunkter på lärarnas arbetssituation.

Arbetet leds gemensamt av arbetsgivar- och fackliga representanter i en s.k. partssammansatt grupp. Syftet är att komma tillrätta med de synpunkter som idag finns och återskapa en god och stimulerande arbetssituation som bidrag till ett ökat lärande bland elever i stadens skolor.

Stadsledningskontoret bedömer att de sammantagna insatserna som görs och

planeras har goda möjligheter att finna lösningar på de synpunkter och brister som finns.

Stadsledningskontoret ser inte hur arbete med ytterligare en åtgärdsplan, som motionärerna föreslår, kan tillföra något i dagsläget. Det redan påbörjade arbetet måste istället bedrivas med kraft.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) och Per Olsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ser det som angeläget att arbetsbelastningen för stadens medarbetare generellt ligger på en rimlig nivå. Självklart måste arbetstoppar få förekomma i olika sammanhang och för olika grupper men en ständigt för hög belastning är inte acceptabel varken för individen eller i verksamheten.

Lärarnas arbetsbelastning är sedan en tid tillbaka föremål för diskussioner och utredningar inom utbildningsförvaltningen. Även på regeringsnivå har åtgärder aviserats för att minska den administrativa belastningen på lärarna. En utredning pågår.

I verksamhetsplanen 2013 finns uppdrag om att kartlägga och förtydliga läraruppdrag och att förbättra lärarnas arbetsmiljö. Arbete pågår utifrån detta uppdrag. Staden har också fått ett föreläggande från Arbetsmiljöverket om lärares arbetsbelastning som ska besvaras i augusti 2013.

Förvaltningen har påbörjat ett genomgripande arbete med att genomlysra lärarnas arbetssituation utifrån kärnuppdraget – att undervisa. De berörda fackliga organisationerna involveras i arbetet, bland annat genom en partssammansatt grupp. Syftet är bland annat att se vilka arbetsuppgifter som kan förändras eller tas bort. Arbetet syftar också till att förvaltningen ska kunna uppfylla kraven i Arbetsmiljöverkets föreläggande om lärares arbetsbelastning

Utifrån att lärarrollen är under ständig utveckling och förändring beroende på omvärldsfaktorer och förändrade regelverk har lärare fått nya arbetsuppgifter, bland annat genom att staten ökat kraven på dokumentation. En översyn av de sammantagna arbetsuppgifterna planeras i samarbete med skyddsombuden från lärarnas och skolläraernas fackliga organisationer. En handlingsplan ska tas fram.

En upphandling pågår i syfte att skapa en gemensam it-lösning för administrativ hantering av barn och elever i stadens förskolor, grundskolor, gymnasieskolor och vuxenutbildning. Investeringen i en ny skolplattform ger möjlighet att genom en bättre integrering med kringliggande system få en effektivare administration vilket syftar till att underlätta arbetet med den administration som behöver göras.

Förvaltningen ska redovisa sina planer för nämnden i maj. Svaret till Arbetsmiljöverket ska besvaras av staden i augusti. Utifrån det arbete som redan pågår anser utbildningsförvaltningen att det inte finns behov av ytterligare en plan enligt förslaget i motionen.

Sveriges Skolledarförbund Stockholm

Sveriges Skolledarförbund Stockholms yttrande daterat den 21 februari 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Skolledarförbundets Stockholmsdistrikt anser att frågan som motionärerna väcker är mycket angelägen och ställer sig positiva till en utredning och en åtgärdsplan för att stärka lärarnas arbetssituation i staden.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) och Per Olsson m.fl. (MP) enligt följande.

att föreslå ett bifall till motionen, samt
att därutöver anföra

Stockholms lärare behöver bättre förutsättningar att klara sina viktiga uppdrag. Motionen har sitt ursprung i att allt fler lärare vittnar om en orimlig arbetsbelastning som ökat under senare år. Det är en utveckling som måste brytas och som kräver politisk handling. Därför är det utmärkt att staden nu intensifierar arbetet med att kartlägga och förtydliga lärares uppdrag och att förbättra lärarnas arbetsmiljö. Förvaltningen beskriver att en översyn av de sammantagna arbetsuppgifterna planeras i samarbete med skyddsombuden från lärarnas och skolledarnas fackliga organisationer. En handlingsplan ska tas fram. Detta sammanfaller väl med de krav som ställs i motionen.

Lärarförbundet Stockholm har i februari tagit fram ett förslag på handlingsplan till utbildningsförvaltningen. Vi utgår från att dessa förslag beaktas.

Däremot saknas det i förvaltningens svar en beskrivning på hur arbetet ska följas upp efter det att svaret till arbetsmiljöverket är färdigt i augusti detta år. Motionen pekar på vikten av att arbetet följs upp och revideras efter behov samt redovisas för kommunfullmäktige på regelbunden basis. Lärarnas arbetssituation i staden är en alldeles för viktig fråga för att inte följas upp också på politisk nivå. Därför kan inte motionen endast anses besvarad med hänvisning till de processer som startats. Motionen behöver bifallas.

2013:3

**Motion av Åsa Jernberg och Ingegerd Akselsson Le
Douaron (båda MP) om åtgärdsplan för att stärka
lärarnas arbetssituation i staden**

Dnr 322-155/2013

Ett av våra viktigaste demokratiska samhällsuppdrag är att tillgodose varje barns rätt till en god och likvärdig utbildning. Alla barn ska ges samma möjligheter att utvecklas i en trygg och stimulerande skolmiljö och få odla sin nyfikenhet och sina förmågor och talanger.

För att lyckas med detta uppdrag krävs duktiga lärare som ges goda förutsättningar att nå framgång i sin yrkesroll. Lärarna spelar en avgörande roll för att eleverna ska nå de uppsatta kunskapsmålen. Stockholms stad behöver både locka och behålla duktiga lärare i stadens skolor. För att uppnå detta behövs inte minst en arbetsmiljö där lärarna orkar göra skillnad under ett helt yrkesliv och där de känner att de räcker till för eleverna.

Samtidigt är verklighetens arbetsmiljö en annan i stadens skolor. Det har länge hörts larmsignaler om arbetssituationen och arbetsmiljön för lärarna i Stockholms stad. Många lärare är pressade av att mängden administrativa uppgifter växer på bekostnad av tiden för samtal och vägledning med de enskilda eleverna. Lärarfacken vittnar om hur arbetsbelastningen för lärare på grundskolan och gymnasiet har ökat stadigt under de senaste åren, från en redan hög nivå. I Stockholms stads medarbetarenkät får faktorn arbetsbelastning år efter år mycket dåliga värden inom Utbildningsförvaltningen. Det handlar inte minst om att lärarna anser att tiden inte räcker till för att hinna med arbetsuppgifterna. I enkäten år 2011 sätter fyra av tio respondenter lägsta betyg (1-4 på tiogradig skala) på detta område. Även möjligheterna till återhämtning i arbetet genom exempelvis pauser får lågt betyg.

Både Lärarnas Riksförbund (LR) och Lärarförbundet vittnar om ökningar av undervisningstiden och att allt fler nya arbetsuppgifter tillkommer som innebär omfattande dokumentationskrav eller betungande administration. I den arbetsmiljöundersökning som LR genomförde år 2011 uppges 90 procent av lärarna att de administrativa uppgifterna har ökat de senaste fem åren utan att andra arbetsuppgifter försvunnit. Från LR Stockholm rapporteras om lärare med sömnproblem, om lärare som går ner i tjänst för att orka med sitt arbete och om lärare som lider av höga stressnivåer.

Flera av de ökade arbetsuppgifterna har sin grund i de skolpolitiska reformer som har genomförts på nationell nivå av regeringen. Fler nationella prov, nytt betygssystem från årskurs 6 och omdömen med krav på omfattande skriftliga kommentarer är reformer som alla påverkat lärarnas arbetssituation. Men även staden har ett ansvar för lärarnas arbetsbelastning. Att nya uppgifter tillkommer är i sig inte fel, skolan befinner sig precis som övriga samhället i ständig utveckling. Däremot är det nödvändigt att tillägg av nya arbetsuppgifter går hand i hand med att andra arbetsuppgifter prioriteras ner eller på olika sätt effektiviseras. Annars blir arbetsbelastningen för stadens lärare på sikt ohållbar. Ytterst är det elevernas utbildningskvalitet som drabbas.

Arbetsmiljön för stadens lärare befinner sig med andra ord i ett läge där det är nödvändigt att staden vidtar åtgärder för att minska lärarnas arbetsbelastning. Det finns ett tydligt behov av konkreta åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och säkerställa att lärarna med kraft och glädje kan ägna sig åt sin så viktiga arbetsuppgift – att få stadens elever att växa. Staden behöver ta fram en åtgärdsplan som fokuserar på att minska lärarnas arbetsbelastning. Syftet ska vara att frigöra tid så att lärarna i större utsträckning både ska orka och hinna ägna sig mer åt sina kärnuppgifter, inklusive utveckling av sitt arbete. Åtgärdsplanen bör innefatta en övergripande kartläggning av de olika typer av arbetsuppgifter och uppdrag stadens lärare utför, uppskattningar av tidsåtgång som olika uppgifter kräver samt en värdering av de olika uppgifterna utifrån det värde de tillför verksamheten. Planen ska innehålla tydliga åtgärdsförslag för hur arbetsbelastningen ska minska, utan att gå in i detaljstyrning av den enskilda lärarens arbete. Planens syfte är att öka lärarnas handlingsutrymme och förbättra deras förutsättningar att göra ett gott arbete för stadens elever, inte detaljstyra arbetsdagen.

Inom ramen för åtgärdsplanen bör även undersökas vilka möjligheter som finns att ge lärarna stöd i att utföra olika arbetsuppgifter på ett mer effektivt sätt. Exempelvis är det viktigt att staden säkerställer att IT-stöd i skolorna

fungerar tillfredsställande och ger lärarna ett bra stöd i deras arbete, snarare än att ta värdefull lärartid i anspråk.

I framtiden är det viktigt att staden vid beslut om nya uppdrag för stadens lärare utreder konsekvenser för arbetsbelastningen samt att staden har en idé om vad lärarna och verksamheten ska prioritera bort. Lärarnas kompetens ska användas där den behövs som bäst. Det tjänar staden på. Det tjänar lärarna på. Och det tjänar barnen i stadens skolor på.

Lärarnas arbetssituation måste också ses ur ett helhetsperspektiv. Tillgången på kvalificerad personal, såsom specialpedagoger och kuratorer, en förstärkt elevhälsa och en fritidsverksamhet som håller hög kvalitet är alla viktiga delar i en skola. Om dessa verksamheter fungerar väl skapar de även utrymme för lärarna att lyckas i sitt arbete.

Vägen till en god och likvärdig skola går genom våra lärare. Därför behövs en åtgärdsplan som ger lärarnas arbetssituation ett ordentligt lyft.

Vi föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. staden tar fram en åtgärdsplan för att minska lärarnas arbetsbelastning
2. åtgärdsplanen tas fram i samverkan mellan ansvarig förvaltning och representanter för fack och skolläringar
3. åtgärdsplanen följs upp och revideras efter behov samt redovisas för kommunfullmäktige efter ett år och därefter vartannat år på regelbunden basis

Stockholm den 28 januari 2013

Åsa Jernberg

Ingegerd Akselsson le Douaron